

Nederland in de Koude Oorlog

Vrijwel terstond nadat Hitler-Duitsland integraal gecapituleerd heeft jegens de geallieerden te Reims en Berlijn op 7/8 mei 1945 ontstaan spanningen tussen de Verenigde Staten van Noord-Amerika enerzijds en Sowjet-Rusland anderzijds. De eersten veronderstellen dat Stalin annexatoire plannen heeft in West-Europa en dat hij zoveel mogelijk westwaarts van de Elbe een geopolitieke invloedssfeer zal willen claimen. Stalin zal, denkt Washington, Europa van Stettin in het Balticum tot Triëst in het Adriaticum in tweeën willen delen. Oostwaarts zal hij een totalitair communistisch staatsysteem willen vestigen. Via dat systeem zal hij het westerse kapitalisme met alle middelen willen bevechten en destabiliseren. Churchill is daarvan absoluut overtuigd. Hij heeft Stalin eigenlijk nooit vertrouwd. Stalin, op zijn beurt, vermoedt dat Churchill het Britse Empire zal willen hervestigen, vooral in Het Verre oosten, waar hij zelfs zal trachten tot territoriale reconsolidatie ervan over te gaan.

Truman verenigt Stalin en Churchill in één handgreep

Zoals altijd, wanneer deze soort achterdocht zich van machtige heersers of staatslieden meester maakt, zien deze twee overwinnaars in de autogenocide die Europa voor de tweede keer in de twintigste eeuw aan zich heeft willen voltrekken overal aanleidingen om deze paranoia te voeden. De nieuwe USA-president Harry Truman, die nipt de gezaghebbende Franklin Roosevelt heeft vervangen -- Roosevelt is schielijk gestorven kort tevoren aan een beroerte -- weet nog niet zo goed wat hij ervan moet denken. Truman weet weinig van gistend Europa met al zijn woelende volkeren die om nationale zelfbestemming woelen. Helaas is hij omringd door adviseurs nog uit de Roosevelt-periode. En

die menen te weten wat Truman maar beter kan denken: George Marshall, Averell Harriman, Foster Dulles zijn overtuigd van Stalins intenties. Wereldheerschappij. Voor een nietsontziend regime waarin de macht van de sterkste parameter is.

In Moskou zit de blind ambitieuze George Kennan, de plaatsvervangend USA-ambassadeur. Kennan weet wel: als een USA-president vervangen wordt, dan gaat de door hem benoemde primaire staf tenslotte ook uit de regeringsmacht weg. Kennan wil hoger op, liefst ambassadeur worden te Moskou. Dan moet hij Truman vertellen wat die graag wil horen. Het beste is, omdat Kennan weet dat Truman sterk beïnvloedbaar is omdat hij een plattelandsjongen blijft, Truman bij te plussen wat de machtigen in zijn omgeving al lang vinden: dat Churchill gelijk heeft als hij verwacht dat Stalin heel bezet Duitsland zal willen overheersen. Kennan componeert een reeks ambtsberichten, journalistiek vlot geschreven over de toeleg van de apparatsjiks in Het Kremlin. Over hun arglist in alle staten oostelijk van de Elbe en de Donau staatsgrepen te laten plegen onder het mom een evenredige representatieve democratie in te voeren. Over hun geheime allianties met de communisten in Azië: in Korea, Cambodja, in China, Malakka en op de Indonesische Archipel. Hij schrijft goed, subtiel en overtuigend. Truman blijkt aangenaam verrast door zijn gelispel. Het hoogtepunt bereikt Kennan met zijn beruchte long telegram. Achtduizend woorden. In 1946 geseind in diverse porties. Een goed verhaal. Bijna een detective. Met Stalin als hoofdverdachte van een wereldwijd maffioos complot. Kennan vermoeit de lezer niet met waarschijnlijkheidsconstructies, gissingen en vermoedens. Hij bekommert zich er niet om een feitelijke sluitende grondslag te geven. Neen, wat hij opdist is echt allemaal waar, erg wáár. Truman verzwelgt het. En maakt dit verhaal tot zijn levensovertuiging

Als kort daarna in Tsjecho-Slowakije in 1948 een soort destabiliserende regeringswissel plaats vindt kost het niet veel moeite Truman diets te maken dat Stalin hier een staatsgreep heeft doen plegen. Want de communisten hebben in dit verwoeste landje nu ineens de regeringsmacht. In Korea gebeurt iets dergelijks, maar ook in Indochina. En op het Indonesische centrale eiland Java lijken in Madioen ook communisten de macht te hebben willen grijpen, evenals in China. Churchill voorspelde het al in een spraakmakende rede te Fulton in de USA: ter gelegenheid van de uitreiking van het zoveelste barokke eredoctoraat aan de universiteit daar betoogt de oude staatsman, kort tevoren heen gezonden door de kiezer en thans daarom tuk op publiciteit, dat de communisten een IJzeren Gordijn hebben doen neerzakken over heel Centraal-

Europa van Noord naar Zuid over Berlijn. Westelijk daarvan zijn de mensen vrij, genieten grondrechten en hebben inspraak. Oostelijk van die afsluiting heerst tirannieke duisternis en willekeur. De westelijke wereld zal zich moeten bewapenen tegen het rijk van de Satan. Zo begint de Koude Oorlog. Die veertig jaar zal duren.

Vanuit Nederlands perspectief wordt in deze vierdelige voordrachtenreeks deze oorlog in haar diverse facetten, dimensies en achtergronden besproken. Deze reeks vindt plaats in het eerste semester van het tweede halfjaar van 2023. Plaats en tijd daarvan vindt u op deze site aangekondigd, mét het bijbehorend ondersteuningsmateriaal in een syllabus.